

TRANSFORMÁCIA ŠTUDIJNÉHO PROGRAMU KATEDRY ŽURNALISTIKY FILOZOFICKEJ FAKULTY UNIVERZITY KOMENSKÉHO

BORIS DROPPA – JOZEF VATRÁL – JURAJ VOJTEK

Kľúčové slová: katedra žurnalistiky FFUK: minulosť, súčasnosť a budúcnosť – prestavba študijných plánov a programov v duchu domácich tradícií a v kontexte so svetovými trendmi – možnosti a limity

Slovenská novinárska obec si v roku 1997 pripomenula 45. výročie vzniku Katedry žurnalistiky na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FFUK) v Bratislave. Završuje sa úsilie generácií zaradiť prípravu novinárov do systému vysokoškolského vzdelávania. Slovenskí novinári mali už za sebou skúsenosti novinárskej prípravy na Slobodnej škole politických vied v Prahe v rokoch medzivojnovnej Československej republiky. Novinárskemu štúdiu pootvorila svoj vzdelávací program aj Slovenská univerzita v rokoch 1939–1945.

Povoynové roky boli už vyplnené úsilím o systémové etablovanie novinárskeho štúdia. V školskom roku 1952–1953 sa otvára na FFUK v Bratislave najskôr na prechodný čas spoločná Katedra novinárstva a knihovedy. Následne sa osamostatnili a vznikli samostatné katedry. Katedra novinárstva uviedla za 45 rokov do profesionálneho života už niekoľko novinárskych generácií. Mnohí z jej absolventov sa stali výraznými osobnosťami slovenskej publicistiky a novinovedy.

Dnes sa už otvorili katedry žurnalistiky na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre, na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici a Fakulta mediálnej komunikácie na Univerzite sv. Cyrila a Metoda v Trnave.

Jubileum slovenského novinárskeho školstva bolo pre redakciu Otázok žurnalistiky výzvou na publikovanie štúdií o profilovaní súčasného a perspektívneho vzdelávania novinárov, profesie, ktorá vstupuje do priestoru významných zmien informačnej spoločnosti.

Redakcia

Katedra žurnalistiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského si určila cieľ vzdelávať a vychovávať svojich poslucháčov tak, aby po absolvovaní štúdia boli čo najlepšie pripravení na prácu v masovokomunikačných prostriedkoch suverénneho demokratického Slovenska. Z tohto cieľa odvodzuje svoj študijný program (curriculum), sylaby jednotlivých kurzov i celú svoju výučbu.

Žurnalistika je spoločenský fenomén, ktorý sa v súčasnosti vyvíja rýchlejšie než kedykoľvek predtým. Tomuto vývoju sa musí prispôbovať učebný program školy, na ktorej sa tento študijný odbor vyučuje. S istým zveličením možno teda povedať, že curriculum na novinárskej vysokej škole nemôže ustrnúť, ale musí zohľadňovať dynamické premeny a zmeny profesie.

Samozrejme, jestvujú aj iné dôvody prestavby nášho študijného programu. Predovšetkým treba zvýšiť úroveň výučby. Keďže podľa nás ideálny študijný program nejestvuje, radi by sme ho dostali na úroveň porovnateľnú so študijnými programami vo

vyspelých demokraciách, najmä v Spojených štátoch amerických, Kanade a v Európskej únii. Okrem toho chceme prestavbou dosiahnuť jeho kompatibilitu s curriculumami v uvedených štátoch aspoň v tom zmysle slova, aby naši študenti mohli odchádzať študovať do zahraničia bez toho, aby museli prerušovať či inak si komplikovať štúdium.

Katedra žurnalistiky pôsobí na Filozofickej fakulte UK v Bratislave už štyridsaťpäť rokov (od r. 1952). Ak je dnes uznávaným centrom komunikologických štúdií a novinovedných výskumov i rešpektovaným pedagogickým pracoviskom nielen v stredoeurópskom priestore, ale i v širšom zahraničí, majú na tom zásluhu predovšetkým tieto skutočnosti:

Za uplynulé desaťročia katedra žurnalistiky Filozofickej fakulty UK pripravila teoreticky, a v rámci obmedzených možností i prakticky, vyše 1 500 adeptov nielen pre periodickú tlač, ale postupne (v historickom slede vzniku a vo vecnom kontexte rozvoja ďalších typov médií) rozšírila svoju pôsobnosť aj na výchovu a vzdelávanie budúcich redaktorov a autorov pre rozhlas, televíziu, spravodajský film, na prípravu editorov vydavateľstiev a reklamných agentúr, komentátorov, zahraničných spravodajcov a korešpondentov, moderátorov, hlásateľov, hovorcov oficiálnych i občianskych inštitúcií; napokon i desiatky pedagógov, teoretikov, výskumníkov či expertov, pôsobiach doma i v cudzine. Nášmu pracovisku i jeho pracovníkom slúži ku cti, že viacerí z absolventov katedry sa markantne podieľali na intelektuálnej revolte proti skostnatenému režimu, viacerí participovali na práci disentu i organizovanej neposlušnosti a rôznych hnutí odporu, ďalší boli aktívnymi účastníkmi zakázaných religióznych aktivít či aktívnymi účastníkmi obrodného procesu (v rokoch 1967–1968), niekoľkí pôsobili a doposiaľ pôsobia v Hlase Ameriky, v Slobodnej Európe, v exilových vydavateľstvách a periodikách vrátane krajanskej tlače na všetkých kontinentoch. Inými slovami, zúčastňovali sa na domácej i širšej deštrukcii totality a pripravovali pôdu na jej zánik.

Spomínané fakty a skutočnosti treba vidieť a chápať na pozadí celkovej situácie spoločenského, resp. spoločenskovedného výskumu v bývalom Československu (teda nielen na Slovensku, ale aj v Čechách), ktorý bol po roku 1948, menovite uzneseniami straníckych a štátnych orgánov plánovite decimovaný. Vulgárna ideologická paradigmatizácia, preferujúca sterilné vzory, schémy a kliše kváziteoretického myslenia a bádania, sprevádzaná dogmatickým politickým reglementovaním a následnou infantilizáciou vyučovania na školách všetkých stupňov vrátane vysokých, výrazne poškodila aj vedecké bádania komunikologickej a novinovednej povahy, aj s nimi spätý didaktický proces.

Našťastie sme pri týchto pravidelných a intenzívnych antiintelektuálnych nájazdoch neupadli ani do teoretického bezvedomia, ani do servilnej letargie. Permanentné ideologické ataky i mocenské personálne zásahy, ktoré mali podobu politických i osobných postihov, prepúšťania zo zamestnania a následného prenasledovania v občianskom živote, finančných represálií, zákazov habilitácií, kvázi odborného šikanovania, likvidovania zahraničných kontaktov a pod., neobchádzali ani naše pracovisko, a najmä po auguste 1968, v období tzv. normalizácie, sa zintenzívnili.

Zásluhou toho, že sme napriek spomínaným tlakom a atakom zacieleným na katedru neprerušili všetky kontakty s európskym i svetovým komunikologickým myslením, ale aj zásluhou toho, že do zabudnutia neupadli ani domáce žriedla uvažova-

nia, úzko späté napríklad so zlatým vekom štrukturalizmu i ďalšími progresívnymi a metodologicky produktívnymi smerovaniami (menovite s výsledkami intelektuálnej obrody súvisiacej s tzv. Pražskou jarou), sa mohla katedra žurnalistiky ihneď po 17. novembri 1989 cieľavedome pustiť do prvej etapy rekonštrukcie a revitalizácie totalitou v značnej miere oklieštenej a ochudobnenej disciplíny, podrobiť kritickej reflexii dogmatizmom deformovaný pohľad na ciele, funkcie, úlohy a postavenie žurnalistiky v spoločnosti a zároveň pohotovo nahradiť scestné a importované teoretické východiská, metodologické princípy a postupy vedeckého bádania, resp. reglementačnej didaktiky, modernejším a vedecky opodstatneným myšlienkovým inštrumentáriom.

Zásluhou obnovených i novonadviazaných kontaktov so zahraničnými vedeckými inštitúciami i vysokými školami sme sa vzápätí, takrečeno za pochoďu oboznámili nielen so stavom a smerovaním bádania a vysokoškolského vzdelávania novinárov v západnej Európe (konkrétne v Rakúsku, SRN, vo Veľkej Británii, Francúzsku a Švajčiarsku), ale aj v USA, kde sme nadviazali úzku spoluprácu predovšetkým s kolegami z Missourskej univerzity v Columbii. Tentoraz už v širokom medzinárodnom odbornom kontexte sme pristúpili k radikálnej prestavbe a modernizácii učebných osnov, ku konfrontácii učebných plánov našej katedry a katedier či vysokých škôl zo spomínaných krajín; a v nadväznosti na to aj k zásadnejším úpravám učebnej látky. Tento proces neskôr pokračoval ďalšou fázou prestavby štúdia, ktorá sa okrem obsahových otázok jednotlivých predmetov týkala aj medzipredmetových interakcií, aj proporcií vyučovaných problematik; zároveň utvorila podmienky na markantný odklon od mentorských a prevažne monologických spôsobov sprostredkovania odborných obsahov študentom (prednášok) k aktivizujúcej didaktike, k jej dialogickým a interaktívnym metódam vyučovania. To sme už od roku 1992 boli členmi Európskej asociácie vzdelávania žurnalistov (EJTA).

Dá sa povedať, že vlastne každý nový školský rok (po 17. novembri 1989) charakterizovalo ďalšie úsilie o moderné profilovanie a primerané obsahové inovovanie štúdia budúcich žurnalistov. Vlni, po oficiálnom etablovaní našej disciplíny (v rámci obligátnej sústavy spoločenskovedných disciplín) sa východiskom prípravy adeptov stala široká báza vedy o masovom komunikovaní, reflektujúca spoločné i špecifické stránky masovej komunikácie vo všetkých typoch médií, obsahových rovinách i formách, v ktorých sa realizuje. Z načrtnutého základu vychádzajú špeciálne teoretické disciplíny, ktoré sa venujú komunikačnému potenciálu a špecifickým prínosom tlače, rozhlasu, televízie a čiastočne i ďalších, tradičných aj netradičných médií (menovite elektronických). Ďalšie predmety sprostredkujú študentom vedomosti o masovej komunikácii, o svetových i domácich dejinách novinárskych aktivít, uvádzajú študentov do problematiky redaktorskej práce i autorských činností v periodickej tlači, v rozhlase, v televízii, i v tlačovej agentúre, oboznamujú ich s úlohami i formami spravodajských či publicistických textov, so spôsobmi stvárňovania materiálu v jednotlivých médiách, s vecnými i expresívnymi žánrami, so základmi redigovania rukopisov určených pre tlač, rozhlas i televíziu. Mimoriadna pozornosť sa pritom venuje súčasnému stavu i medzinárodným kontextom našej profesie nielen zo žurnalistických hľadísk, ale aj z ďalších (najmä aktuálnych) zorných uhlov. Navyše, v centre didaktickej pozornosti je cibrenie jazykových a štylistických schopností budúcich novinárov i rozširovanie znalosti cudzích rečí. K slovu sa, pochopiteľne, dostávajú

aj mnohé predmety prierezovej, encyklopedickej, kultivačnej i praktickej povahy (psychológia, sociológia, etika, právo, ekonómia, manažment, práca na počítači atď.). Načrtnutý obraz súčasného stavu by bol nekompletný, keby sme nespomenuli, že popri tradičných prednáškach už dnes vo výchovno-vzdelávacom procese prevládajú semináre, cvičenia, imitačné a heuristické hry, techniky aktivizačnej didaktiky a rozvíjanie tvorivých schopností adeptov v modelových podmienkach a situáciách. Ak k tomu prirátame hostovanie zahraničných pedagógov i študijné pobyty našich učiteľov na amerických a európskych univerzitách, mohli by sme byť so súčasným stavom viac-menej spokojní.

Minulosť, súčasnosť a budúcnosť výchovy budúcich komunikátorov nás však už dnes, na prahu nového tisícročia, nútia rozmyšľať nielen bilančne, ale i predikčne. Výchova a vzdelávanie sú odpradávná činnosti sledujúce vývojové trendy a tým sú vlastne zamerané i na ciele budúcnosti. V centre našej pozornosti preto stojí fakt, že absolventi vysokých žurnalistických učilíšť u nás i v zahraničí, ktorí nastúpia do školy roku 1998, budú promovať v prvom roku nasledujúceho tisícročia. To nás vedie na príklad k úvahám o:

- smerovaní a rozvoji informačných potrieb mnohovrstvového publika masových médií v blízkej i vzdialenejšej budúcnosti,
- charaktere a dynamike budúcich informačných prostredí,
- prebiehajúcich procesoch dynamickej delby (i prerozdelenia) úloh medzi jednotlivými médiami,
- informačnej emergencii i novej synergii pôsobenia vo sfére prostriedkov masovej komunikácie,
- zmenách povahy jednotlivých skupín adresátov, resp. o konštantách a premenných v homogénnych i disperzných auditóriách,
- informačnej kultúre, etike, hygiene, nežiaducej komunikačnej nadbytočnosti i ochrannej úlohe niektorých typov redundancií,
- potrebe identifikácie nezamýšľaných následkov komunikačných činností (najmä vo vzťahu k deťom a mládeži) a spôsobov prevencie proti nim,
- hľadani príčin preceňovania negatívnych informácií, aj o psychologických či ďalších príčinách ich zveličovania,
- súčasnej povahe a budúcich premenách podstatných novinárskych aktivít,
- aktuálnych a dlhodobých požiadavkách na celú žurnalistickú profesiu,
- vzniku a profilovaní netradičných médií (predovšetkým Internetu), o spôsoboch štúdia ich potenciálu a možnosti v kontexte masovokomunikačných prostriedkov,
- problémoch komunikabilnosti informačne presýtených prehovorov, ale aj o nástrahách fragmentarizácie, redukcie, vytvárania neúplného či skresleného obrazu o skutočnosti,
- komunikačnom „zmenšovaní sveta“ a nežiaducej relativizácii čiastkových i globálnych (regionálnych i celosvetových) problémov, resp. o manipulácii so simplifikujúcimi frázami a ďalšími škodlivinami (napr. v podobe kaširovaných derivátov reality), a možných spôsoboch mediálneho boja proti ich nežiaducim účinkom,
- nevyužitom humanizačnom potenciáli PMK atď...

Z riešenia naznačených i mnohých ďalších otázok by mali vyplynúť jednak platformy výskumnej spolupráce, jednak požiadavky na systém, obsah i spôsoby výcho-

vy a vzdelávania adeptov žurnalistiky, na metódy štandardnej i experimentálnej edukácie, na perspektívne formy permanentnej reedukácie komunikátorov; teda postpromočného, postgraduálneho, rozširovacieho, kombinovaného štúdia i na potrebné žurnalistické vzdelávanie absolventov iných vysokoškolských špecializácií, o prácu ktorých sa už dnes médiá stále viac zaujímajú.

Z toho, čo sme povedali či aspoň naznačili, vyplývajú tri aktuálne podnety:

- potreba rozšírenia medzinárodnej spolupráce výskumníkov i teoretizujúcich praktikov pracujúcich v prostriedkoch masovej komunikácie,
- požiadavka rozvoja i koordinácie prognostických činností zacielených na budúcnosť masovokomunikačných prostriedkov v rôznych horizontoch prvého storočia budúceho tisícročia,
- organizovanie medzinárodných vedeckých podujatí (s následným publikovaním výsledkov) zacielených na vytvorenie opodstatnených paradigiem cieľov a funkcií masového pôsobenia v tradičných i netradičných médiách – teda pragmaticky zameraných definícií alebo aspoň význačných charakteristík zmyslu, účelov a spôsobov pôsobenia, prinášajúcich overiteľné, pozitívne výsledky.

Bez širokého všeobecného záberu a systematickej medzinárodnej konfrontácie výsledkov bádania nebudeme nikdy schopní plnohodnotne vidieť, spoznať a posúdiť skutočné (aj fiktívne či umelé) komunikačné potreby jednotlivcov, minorít, majorít, etník, regiónov, národov, krajín, svetadielov i celej planéty. Bez takéhoto prístupu nenájdeme spoločné v rôznom, a bez neho zasa nepochopíme všeobecné trendy, ktoré by sme mali pri permanentnej prestavbe štúdia žurnalistiky akceptovať a využívať. Lebo cesta vpred na tomto poli vedie s najväčšou pravdepodobnosťou cez seriózne konštruovanie štandardizovaných a kompatibilných požiadaviek na komunikátorov. V praxi to znamená, že už dnes je na programe dňa úloha: vystaviť seriózny a medzinárodne prijateľný, otvorený, dynamický, neustále zdokonaľovaný (a teda inovateľný) profil absolventa žurnalistickej vysokej školy akejkoľvek proveniencie, ktorý by mohol byť uznávaným prostriedkom pri posudzovaní navrhovaných obsahových, metodických i organizačných zmien, modernizácie učebných osnov, globalizácie učebných plánov i zvyrazňovaní špecifik jednotlivých učilíšť, pri zavádzaní nových učebných predmetov, ale najmä pri hľadaní optimálnych proporcií medzi teoretickou a pragmatickou prípravou študentov na úlohy 21. storočia.

Štúdium žurnalistiky na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave sa po roku 1989 realizuje v dvoch podobách: ako jednoodborové (tzv. čistá žurnalistika) a dvojodborové (v kombinácii s druhou špecializáciou, ktorá jestvuje na Filozofickej fakulte UK). Voľba predmetov, s ktorými sa žurnalistika kombinuje, nie je pevná, mení sa či upravuje z roka na rok. Doposiaľ išlo o disciplíny: veda o výtvarnom umení, religionistika, politológia, filozofia, pedagogika, arabská, francúzska, španielska a anglická filológia; v najbližšej budúcnosti mienime novinarstvo spojiť s nemeckou a maďarskou filológiou. Skombinované disciplíny sú rovnocenné, aj keď diplomovú prácu vypracúva študent len na jednom z dvoch odborov, ktoré študoval. Obe štúdiá (jednoodborové i dvojodborové) sú magisterské (M. A.), trvajú však rozdielne, jednoodborové štyri roky, dvojodborové päť rokov.

Aj v budúcnosti teda chceme mať pregraduálne i postgraduálne štúdium. Pregraduálne by pozostávalo z bakalárskeho (B. A.) a magisterského (M. A.) štúdia. Na rozdiel od doterajšej praxe na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Brati-

slave medzi oboma typmi štúdia by jestvoval prechod. Za akých podmienok, to treba určiť. Podobne treba vyriešiť otázku, či a za akých podmienok by v magisterskom štúdiu žurnalistiky mohli pokračovať absolventi bakalárskeho štúdia na iných odboroch.

Podobne aktuálne je zavedenie kreditového systému. Treba však zdôrazniť, že v tomto prípade nejde o výlučne náš problém; pretože sme súčasťou filozofickej fakulty, musíme sa teda prispôbiť realitám na nej ako celku.

Z dvoch druhov štúdií (teda jedno- a dvojodborového) perspektívnejšie je zrejme dvojodborové, najmä ak by sa v budúcnosti žurnalistika kombinovala aj s predmetmi, ktoré sa na Filozofickej fakulte UK neučia. Zatiaľ však na Slovensku pretrváva veľký záujem predovšetkým o jednoodborovú žurnalistiku, čo je dané predovšetkým stále ešte nedostatočným percentom absolventov vysokých škôl v našich masovokomunikačných prostriedkoch, ale aj bohatosťou (možno prílišnou) slovenského trhu masových médií.

Predmety, ktoré tvoria štúdium žurnalistiky, možno rozdeliť do dvoch skupín. Prvú tvoria žurnalistické, druhú – nežurnalistické. Medzi nežurnalistické rátame predmety z príbuzných disciplín (psychológia, sociológia, public relations, manažment, lingvistika), ktoré pomáhajú ozrejmiť niektorú stránku žurnalistiky, žurnalistickej činnosti. Zhruba od druhej polovice šesťdesiatych rokov sa však aplikujú na novinárstvo, na prácu novinára. Od tejto zásady zrejme neustúpime ani v budúcnosti, už aj preto, že disciplíny neaplikované na novinárstvo môžu naši študenti zväčša študovať na príslušných katedrách Filozofickej fakulty UK. Žurnalistické predmety sú z oblasti jeho teórie, histórie i praxe.

Kurzy z dejín a súčasnej štruktúry domáceho a svetového novinárstva sa realizujú v prvých dvoch ročníkoch, z novinárskej praxe vo všetkých ročníkoch a z teórie novinárstva či masovej komunikácie predovšetkým vo vyšších ročníkoch (tretom a štvrtom, prípadne piatom). Popri povinných kurzoch jestvujú voliteľné kurzy (ktoré sa však vo chvíli, keď si ich poslucháč vyberie, stávajú preňho povinnými). Povinné prevažujú v nižších ročníkoch, vo vyšších sa zvyšuje zastúpenie voliteľných predmetov.

Študijný program musí zodpovedať charakteru školy. V našom prípade ide o univerzitné štúdium, ktoré nikdy nebude môcť byť vyslovene prakticistické, aj keď jeho absolventi odchádzajú zväčša do praxe. Navyše, kvalitná novinárska prax na konci 20. storočia je nemysliteľná bez hlbokej teoreticko-historickej prípravy. Napokon aj prax býva v detailoch rozdielna, daná tým, akú techniku tá-ktorá redakcia využíva. Nečudo, že napríklad americké redakcie zaúčajú svojich redaktorov do práce v konkrétnom redakčnom počítačovom systéme. Inou otázkou je špecializovanosť či nešpecializovanosť školy podľa jednotlivých masovokomunikačných prostriedkov. V dejinách vysokoškolského vzdelávania žurnalistov na Filozofickej fakulte UK v Bratislave jestvovalo obdobie špecializovanosti poslucháčov podľa médií už od prvého ročníka. Nazdávame sa, že v blízkej budúcnosti takáto nadmerná špecializovanosť nemá opodstatnenie. Slovenský mediálny trh je pomerne malý, úzko špecializovaní novinári sa na ňom ťažšie uplatnia. Preto aj v budúcnosti chceme poslucháčom poskytovať v prvých ročníkoch spoločný základ bez ohľadu na charakter média, pričom špecializácie nastúpia vo vyšších ročníkoch. Znamená to, že aj štruktúra kurzov bude mať takúto postupnosť: napr. všeobecná žánrológia, žánrológia v periodic-

kej tlači, rozhlasu a napokon v televízii, podobne redigovanie všeobecne, redigovanie v periodickej tlači, redigovanie v rozhlasu a redigovanie v televízii. Pritom aj mediálne špecializácie od vyšších ročníkov (nateraz od tretieho) budú len dve: 1. periodická tlač a spravodajské agentúry a 2. rozhlas a televízia. Keďže na podobne členených kurzoch sa budú zvyčajne podieľať niekoľkí prednášatelia (najskôr traja–štyria), je nevyhnutné, aby sa súčasť kurzov neprekrývali. To však už je úloha syláb, ktoré idú hlbšie než študijný program.

Transformácia študijného programu katedry žurnalistiky Filozofickej fakulty UK prebieha a bude prebiehať aj naďalej. Treba ju však v pozitívnom zmysle urýchliť, čo sa bez cudzej pomoci, len z domácich prostriedkov nedá. Katedra žurnalistiky vždy oceňovala, že v začiatkoch transformácie nám najviac pomohli Američania, predovšetkým International Media Fund, Independent Journalism Initiative, z konkrétnych osobností najmä pán James Greenfield.

V hierarchii aktuálnych potrieb nevyhnutných na urýchlenie prestavby nášho študijného programu uvádzame:

Do konca školského roka 1996/97 katedra žurnalistiky vypracovala modelové curriculum jednodoborového štúdia žurnalistiky i štúdia žurnalistiky v kombinácii s inou špecializáciou. Curriculum posúdila americká i európski odborníci. Z Američanov navrhujeme vybrať tých, ktorí poznajú situáciu v strednej Európe. Z Európanov by sa ku curriculumu mali vyjadriť ľudia z European Journalism Training Association (EJTA), kde jestvuje tím, ktorý sa touto problematikou zaoberá. Curriculum a posudky o ňom by tvorili základ jedno- až dvojdnového kolokvia, ktoré by sa uskutočnilo na pôde katedry v školskom roku 1997/98.

Potrebné je nielen zachovať, ale aj rozšíriť vstupy zahraničných profesorov do vyučovania u nás. Samozrejme, že každé takéto pôsobenie vyvoláva isté problémy: jazyková bariéra, iné tradície žurnalistiky, jej výučby. Napriek tomu však chceme pri týchto vstupoch zostať. Po Novembri 1989 prakticky každý semester u nás niekto zo zahraničia pôsobil (z USA, Kanady, Francúzska, Nemecka, Rakúska). Možnosť pôsobenia zahraničných učiteľov sa zväčšujú zavádzaním štúdia žurnalistiky v kombinácii s modernými filológiami. Vytvárajú sa tak u nás akési bunky vyučovania podľa príslušných svetových jazykov. Anglické a americké novínárstvo tu bude mať nezaštupiteľné miesto. Pokiaľ ide o amerických profesorov, potrebovali by sme odborníkov na nové médiá, na tvorbu a elektronické redigovanie spravodajstva, mediálny manažment a mediálnu etiku.

Podobne ako iné školy v našom regióne katedra žurnalistiky Filozofickej fakulty UK by potrebovala konfrontovať domáce učebnice so zahraničnými. V oblasti tvorby slovenských učebníc sme dosiahli pozoruhodné výsledky. Svedčí o tom o. i. fakt, že po roku 1989 vyšlo vo vydavateľstve Univerzity Komenského 12 našich učebníc o rôznych aspektoch žurnalistiky. Podľa našich predstáv by sa však mali používať spolu s uznávanými zahraničnými knihami tohto druhu.

Preto už dávnejšie sa usilujeme o to, aby – za pomoci zahraničných priateľov – vyšla v slovenčine dobrá, napr. americká učebnica žurnalistiky.

Transformácia štúdia žurnalistiky je okrem zásadných zmien v štruktúre a obsahu teoretických disciplín učebného plánu zameraná aj na osvojenie si takej úrovne praktických poznatkov a zručností študentov, ktorá by zodpovedala súčasným technológiám využívaným v masmédiách. Vzhľadom na značnú finančnú náročnosť mo-

derných rozhlasových, televíznych a tlačových zariadení si katedra nesmierne váži pomoc amerických a britských donátorov a najnovšie aj a. s. Euroskop pri budovaní cvičných mediálnych trenažérov pre študentov žurnalistiky. Svedectvom ich využitia je rozhlasové vysielanie *Štúdia Academica*, príprava cvičných spravodajsko-publicistických televíznych relácií, vydávanie spravodajstva o udalostiach na Slovensku prostredníctvom Internetu i produkcia novinových strán pre periodikum *Naša univerzita*. Tieto aktivity hodlá katedra ďalej rozširovať, pravda, je to podmienené aj rozsahom techniky, ktorú má k dispozícii, a preto víta každú možnosť jej kvantitatívneho nárastu s cieľom, aby na každom cvičnom trenažeri mohlo synchrónne pracovať dvadsať študentov.

Prirodzene, týchto niekoľko riadkov nemohlo vyčerpať celú problematiku katedry žurnalistiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Snažilo sa však identifikovať a hierarchizovať hlavné problémy, s ktorými sa chce na konci 20. storočia popasovať, aby sa zaradila medzi popredné európske univerzitné inštitúcie demokratického sveta.

Adresa autorov: doc. PhDr. Boris Droppa, CSc. – doc. PhDr. Jozef Vatrál, CSc. – prof. PhDr. Juraj Vojtek, CSc., katedra žurnalistiky FFUK, Gondova 2, 818 01 Bratislava

Transformation of Study Program of the Department of Journalism (Faculty of Art, Comenius University)

Boris Droppa – Jozef Vatrál – Juraj Vojtek

Key words: Department of Journalism – past, present and future – reconstruction of study plans and programs – in the spirit of home traditions and in the context of world trends – possibilities and limits

The social changes after November 1989 brought about the necessity to establish a new approach to the education of journalists. This approach was applied both in reconstruction of the study plans and in content and methods of learning. Seemingly, the first task was more simple. However, it was only seemingly so because the curricula are the frame which should be filled by daily educational work. On the other hand, the schools of journalism in advanced countries (that means in the countries which do not undergo such social transformation as Slovakia does), change their study plans as well because requirements of the ongoing information society call for their revision. Lastly, proportionality of the different curricula

(pursuance of interrelationship of individual courses, their proportionality, the question of obligation and eligibility, etc.) is such a multiplex problem that we can hardly speak about their ideal forms. Nevertheless, the curriculum is an abstraction which becomes reality only in the learning process. In this process, the personality of the teacher is the number one question. As we know, these personalities are not emerging in huge amounts.

All activities of the Department in this field consequently serve to educate the students in journalism in such a way so as to better prepare them for their work in the mass media of democratic Slovakia.